

DOKUMENTACE RESTAUROVÁNÍ

RESTAURÁTORSKÝ ZÁMĚR

Socha Vulkán

Sochařská výzdoba zámecké zahrady Nového Zámku v Jevišovicích

utor práce: Mg.A. R. Vlasák ak. mal. a soch.

2022

Obsah

- 1. Údaje o památce, O akci**
 - 1.1 Údaje o památce
 - 1.2 Údaje o akci
- 2. Úvod**
- 3. Popis památky**
- 4. Restaurátorský průzkum**
 - 4.1 Cíle průzkumu
 - 4.2 Charakteristika celkového poškození, současný stav
 - 4.3 Laboratorní průzkum
- 5. Vyhodnocení restaurátorského průzkumu**
- 6. Restaurátorský záměr**
- 7. Návrh koncepce restaurování**
 - 7.1 Transfer
 - 7.2 Etapa čištění
 - 7.3 Etapa odebrání vzorků
 - 7.4 Etapa konsolidace
 - 7.5 Etapa sochařské rekonstrukce, doplnění chybějících částí
 - 7.6 Etapa barevné retuše
 - 7.7 Etapa ochrany povrchu
 - 7.8 Transfer a etapa osazení
- 8. Restaurátorská zpráva a fotodokumentace**
- 9. Technologická zpráva**

1. Údaje o památce, o akci

1.1 Údaje o památce

Název památky: Vulkán-Kolekce alegorických soch řecké mytologie

Autor: Lorenzo Matielli

Datace: 1. polovina 18.. století

Majitel: DPS Nový Zámek Jevišovice

Umístění: V zámeckém parku

Materiál: Lasturový vápenec,

Rozměry: Sochy v mírně nadživotní velikosti

Podstavec 160 x 100 x 100 cm

Ev. Číslo: 27730/6413

1.2 Údaje o akci

Restaurátor: MgA. R. Vlasák

Investor: DPS Nový zámek Jevišovice

Laboratorní průzkum: Ing. Lenka Zamrazilová AVU

Dokumentaci restaurování vypracoval: MgA. R. Vlasák

2. Úvod

Sochařská výzdoba areálu zámecké zahrady Nového zámku v Jevišovicích je kolekcí 22 soch představujících alegorické postavy řecké mytologie. Jedná se o skupiny barokních a klasicistních sochařských prací. Soubor osmi soch dnes umístěných v půlkruhových formacích na severní straně budovy zámku patří k umělecky nejhodnotnější skupině soch datovaných 30. léty 18. století. Dále jsou v areálu zámecké zahrady umístěny skupiny klasicistních soch z 30. let 19. století a čtveřice postav z období konce 17. století. První skupina je výtvozem předního barokního autora Lorenza Matielliho, činného hlavně v Drážďanech a ve Vídni od roku 1714, přenesená na místo z kláštera v Louce

u Znojma. Druhá skupina barokních soch alegorií ročních období pochází pravděpodobně ze Sally

tereny z podzámecké zahrady Starého zámku v Jevišovicích. Třetí skupina je kolekce klasicistních soch vytvořených přímo pro areál zámku.

Socha Vulkánu (Hefaistos)

Bůh ohně a železa, patron kovářů

Socha představuje postavu muže ve zralém věku s vousem na tváři, se zahalenými bedry draperií. Na zadní straně přecházející do podpory vytvořené jako kmen stromu. Hlava postavy je pootočená do pravé strany v mírném sklonu. V pravé ruce postava drží kladivo, levá je opřena o kovadlinu umístěnou na vrcholu kmenu stromu. Postava je v kontrapostu, kdy je váha sochy postavena na pravou nohu.

Podstavec je kasulový hranol, umístěný na nízké čtyřboké patě a s hlavicí s okapovou římsou.

Socha s podstavcem jsou vytvořeny z lasturového vápence

4. Restaurátorský průzkum

4.1 Cíle průzkumu

Cílem průzkumu bude, mimo jiné analýza materiálu, druh horniny, ze které je socha zhotovena, případné předešlé restaurátorské zásahy. Dalším cílem bylo zjištění stavu uměleckého díla, stupeň poškození, rozsah a lokalizace poškození, příčiny a mechanismy poškození. Podstatné bylo zvážit možnosti restaurátorského zásahu, vybrat vhodné metody a materiály s ohledem k dalšímu umístění díla.

4.2 Charakteristika celkového poškození, současný stav

Socha se v současnosti nachází ve velice zanedbaném stavu, povrch památky je pokryt usazeninami prachových částic. Na povrchu je silná vrstva biologických depozit. Největším poškozením je prasklina nacházející se v těle podstavce, přecházející do římsované hlavice. Na postavě je patrná řada mechanických a fyzikálních poškození, např. v oblasti zápěstí pravé ruky. Dále jsou patrné degradační procesy na kameni projevující se formou zpráškování. Na soše jsou patrné stopy po tmelení z předešlé opravy. V dešťových stínech jsou místy viditelné pevné zčernalé krusty.

Podstavec byl v minulosti provizorně spojen obručí, tento zákrok nesporně přispěl ke stabilizaci památky. Podstavec je vinou trhlin ohrožen z hlediska statiky.

Možná příčina trhliny by podle mého názoru mohla být zapříčiněná korozivním procesem trnu mezi tělem podstavce a hlavicí, kdy rozpínání oxidů železa tlačí na kamennou masu. Degradace kamenné hmoty je místy spojena s tvarovými změnami modelace. Kamenná hmota je devastována působením mrazových cyklů a vlivem působení pohybu solí.

4.3 Laboratorní průzkum

V rámci laboratorního průzkumu budou odebrány vzorky, které určí stav kamenného materiálu, míru a rozsah zasolení.

5. Vyhodnocení restaurátorského průzkumu

Nově byly provedeny tyto průzkumy

a) Nedestruktivní metody

Vizuální průzkum

Vizuální průzkum byl proveden na místě dne 23. 2. 2022. Socha byla fotograficky dokumentována a poté byla vypracována průzkumová zpráva, zahrnující zakreslení všech znečištění, poškození, anomálií kamenné hmoty a jiných jevů, které znehodnocují památku, či jsou pro ni nějak podstatné. Výchozí informace z vizuálního průzkumu jsou součástí grafické přílohy na konci dokumentu.

Závěr: Socha Vulkánu v areálu zámecké zahrady Nového Zámku v Jevišovicích se dnes nachází v zanedbaném stavu. Stav kamenného materiálu se na základě vizuální prohlídky až na výjimky, jeví poměrně uspokojivě. Povrch skulptury je ve velké míře pokryt biologickým napadením. Podle druhu indicií by mohly být přítomny procesy, které by vážněji poškozovaly soudržnost horniny. Byly identifikovány stopy po předešlých rekonstrukčních zásazích.

Stav podstavy je však z hlediska ohrožení památky velmi neuspokojivý. Podle mého názoru je nezbytné v co nejbližší době provést rekonstrukční zákrok ve smyslu stabilizace stavby.

Tmely provedené na modelačních retuších dnes lokálně vykazují větší míru devastace. Originální materiál je poškozen viditelně jen povrchově a to formou zpráškování, což se projevuje místy ztrátou modelace povrchu. Na řadě míst je nezbytné dožilé tmely doplňků odstranit a nahradit novými, šetrnějšími ke vztahu s originálním kamenem. Bude nutné degradované místa lokálně konsolidovat vhodným konsolidačním přípravkem.

Poslední restaurátorský zásah byl na všech sochách proveden v roce 1998 Petrem Roztočilem.

V archivu NPÚ v Brně je deponován svazek dokumentace restaurování týkající se předmětné památky, který popisuje předešlý zákrok a ilustruje míru a formu poškození ještě před posledním restaurátorským zásahem. Na základě těchto podkladů vznikla rámcová představa o míře poškození a rozsahu rekonstrukce modelace.

Vzhledem ke skutečnostem, že povrch z velké části pokrývá biologická náletová vrstva, tak není v tuto chvíli možné pohodlně identifikovat všechna doplňovaná místa.

6. Restaurátorský záměr

Bude provedeno zjištění poškození, mechanické, fyzikální a chemické, příčiny koroze kamenného materiálu. Na základě provedených zkoušek bude zjištěn stav kamenné hmoty, určen rozsah a míra zasolení, povaha a charakter krust. Budou navrženy způsoby a metody restaurátorského procesu, včetně výběru materiálu a způsobu jeho užití. Veškeré zásahy a změny na soše budou zaznamenány v restaurátorské zprávě a fotodokumentaci.

7. Návrh koncepce restaurování

Vzhledem ke stavu památky bude restaurátorský zásah koncipován jako komplexní konzervační a restaurátorský proces, zahrnující očištění, odstranění biologických depozitů a krystalizačních krust.

Dále bude přistoupeno k ošetření hmotné podstaty památky, směřující k omezení její degradace. Je nezbytně nutné zkoumat míru zasolení a následné odstranění možných nežádoucích faktorů.

Hlavní důraz bude kladen na rekonstrukci podstavy sochy pomocí šetrné a efektivní metody.

Dále je nezbytně nutné z kamene vyjmout nevyhovující armatury (železo, hliník) a nahradit je nerezovými.

Restaurátorský zásah bude vedený jako konzervačně rekonstrukční, kdy bude socha očištěna od usazenin prachových částic, zbavena biologických depozit a krystalizačních krust. Důraz bude kladen zejména na lokální konsolidaci kamenné hmoty. Budou doplněna chybějící místa modelace. Barevné retuše budou uplatňovány důsledně lokálně, přičemž bude patřičně respektována patina stáří. Cílem restaurátorského zásahu bude kvalitní a dlouhodobá ochrana povrchu kamene proti povětrnostním vlivům. Hlavní cílem bude navrátit památku do stavu původní kompozice, tzn. co nejvíce přiblížit výraz památky původní sochařské myšlence.

Bude přikročeno k rekonstrukci podstavy, kdy bude povrch očištěn. Následně bude stabilizován, kdy budou slepeny uvolněné části. Budou doplněna poškozená místa vhodným minerálním tmelem.

Literatura: Aleš Kempa, Zpravodaj města Jevišovce 2 018

Bohumil Samek: Umělecké památky Moravy a Slezska, Academia Praha 1999

Návrh restaurátorského postupu

Vzhledem ke stavu památky, navrhuji provádět restaurátorské práce in situ.

Postup prací bude rozdělen do několika hlavních kroků. Než bude přikročeno k samotnému restaurování budou provedeny zkoušky čištění. Zvolené technologie a materiály budou v průběhu prací konzultovány s odborníky, odzkoušeny a vybrány jen ty nejvhodnější.

7.1 Čištění

Čištění bude prováděno ve třech etapách, 1. Suchou cestou, kdy budou mechanicky odstraněny volné prachové částice pomocí štětců a odsáty. 2. Mokrou cestou, kdy bude povrch památky očištěn tlakem

vody. 3. Chemické čištění, kdy bude přikročeno k čištění znečištěných míst pomocí organických rozpouštědel.

Na základě laboratorního průzkumu budou provedeny zkoušky čištění tak, aby nedošlo k nežádoucímu narušení autentického povrchu. V případě nutnosti budou použity lokální absorpční zábaly.

V této etapě bude očištěn podstavec obdobným procesem in situ.

7.2 Etapa odebrání vzorků

Odebrání vzorků bude provedeno po očištění povrchu z vytipovaných míst, aby bylo možné určit stav kamenné hmoty.

7.3 Etapa konsolidace

Konsolidace degradovaných částí bude provedena jen lokálně na místech vykazujících pokročilý stupeň degradace.

7.4 Etapa sochařské rekonstrukce, doplnění chybějících částí

Hlavním měřítkem sochařské rekonstrukce je respektování autentického povrchu modelace. Pro doplnění chybějících míst budou použity minerální tmely, pojené hydraulickým pojivem, respektující strukturu kamenného materiálu. Jako kotevní materiály budou použity nerezové armatury. V této etapě bude sanována prasklina v oblasti pravého zápěstí sochy.

Případné větší chybějící celky budou namodelovány do plastického materiálu (sochařská hlína) a po schválení převedeny do finálního materiálu. Povrch doplňků bude přizpůsoben autentickému povrchu modelace.

7.5 Etapa barevné retuše

Barevná retuš bude provedena lokálně na doplňovaných místech tak, aby nebylo narušeno estetické vnímání celku.

7.6 Etapa ochrany povrchu

Povrch památky bude ošetřen lokálně hydrofobizačním prostředkem na nejvíce namáhaných místech srážkovou vodou.

7.7 Transfer a etapa osazení

Restaurátorský proces v případě sochy je nutné zodpovědně provést in situ. Socha bude sejmuta z podstavce na restaurátorský zásah bude proveden namístě. Zpětné osazení sochy na podstavec bude provedeno po ukončení sanačních prací na podstavci s ohledem na náročný restaurátorský proces.

8. Restaurátorská zpráva a fotodokumentace

Restaurátorská zpráva bude vyhotovena ve třech paré, včetně fotodokumentace. Restaurátorská zpráva bude zpracována ve smyslu §14. Zák. 20/87Sb. V rozsahu, který plně postihne všechny

postupy a jednotlivé zásahy prováděné na předmětném uměleckém díle. Součástí bude doložený nosič DVD s fotodokumentací v digitální formě.

9. Technologická zpráva

Seznam použitých materiálů a technologií

- vysavač
- nízkotlaký oplach
- fungicid-algicidní prostředek Porosan
- Paraloid B 72
- Dánský bílý portlandský cement- AALBORG WHITE
- Sokrat 24A
- přírodní písky
- směs anorganických pigmentů(Bayer, černá, okr)
- vápenná barva
- EPOXY 1200
- Tyčovina z nerezového kovu Ø 6 mm
- Tyčovina z nerezového kovu Ø 12 mm
- líh

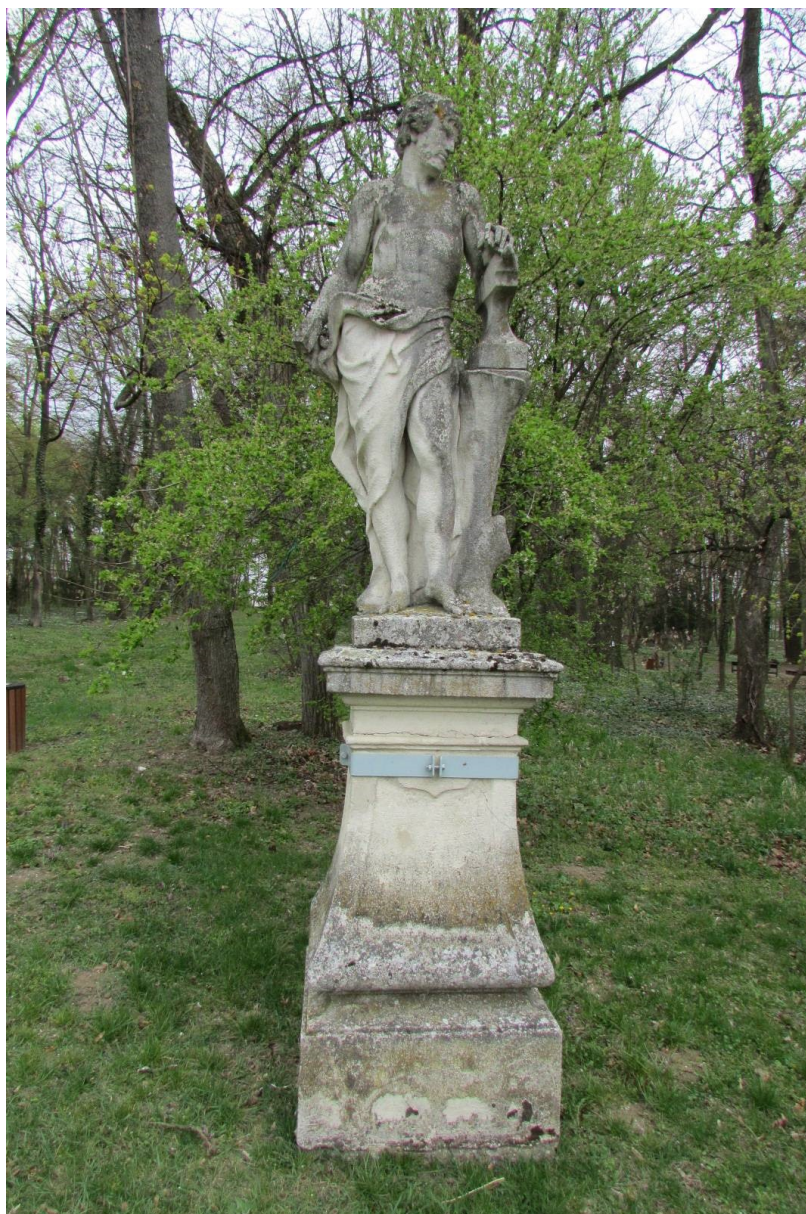
V Brně 24. 2. 2022

MgA. R. Vlasák ak soch

Restaurátor

Licence MK 249/2016

Fotodokumentace

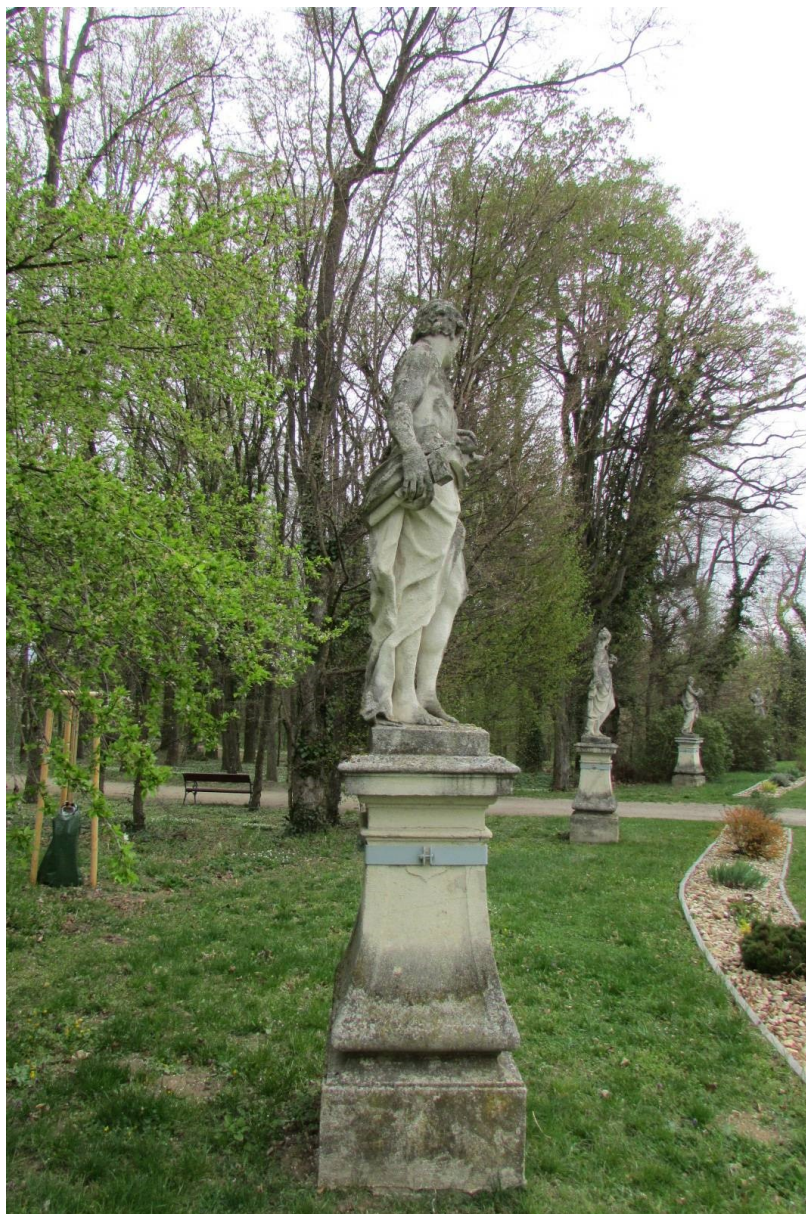
Celek současný stav, čelní pohled

Celek současný stav, levá strana

Celek současný stav, zadní pohled

Celek současný stav, pravá strana

Detail praskliny na pravém zápěstí sochy

Detail provizorní sanace prasklin na podstavci

Detail provizorní sanace prasklin na podstavci

Detail poškození povrchu